

Tadqiqot UZ

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

**30 NOYABR
№34**

CONFERENCES.UZ

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 34-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
9-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
34-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-9**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
34-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-9**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 34-қўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 ноябрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 12 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Раҳмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ
ТУТГАН ЎРНИ**

1. Абдуллаева Франгиза Абдуллаевна МЕҲМОНХОНА БИЗНЕСИДА ХИЗМАТ СИФАТИНИ ОШИРИШНИНГ ЗАРУРИЯТИ.....	7
2. Шыхыев Рахим Мухамметович ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ЖОРИЙ ЭТИШДА БЎЙИЧА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА ТАҲЛИЛИ	10

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ ТУТГАН ЎРНИ

МЕҲМОНХОНА БИЗНЕСИДА ХИЗМАТ СИФАТИНИ ОШИРИШНИНГ ЗАРУРИЯТИ

Абдуллаева Франгиза Абдуллаевна,
Ўзбекистон меҳмонхона
хўжаликлари уюшмаси раиси,
+998901872177
mehrivoxidova@gmail.com

Аннотация. Ушбу тезисда меҳмонхона бизнесида кенг қўлланиладиган хизмат турлари ва мазмун моҳияти ёритилган. Шунингдек, хизмат сифатини ошириш орқали мижозларни жалб қилишнинг зарурлиги ҳам муаллиф томонидан келтирилган.

Калит сўзлар: меҳмонхона индустрияси, хизмат кўрсатиш, инфратузилма, стандартлаштирилган ва индивидуаллаштирилган хизматлар.

Меҳмонхона индустриясининг глобал тенденцияларида ушбу фаолият соҳаси юқори ривожланиш суръатларига эга ва унга катта эътибор қаратилаётган мамлакатларга сезиларли даромад келтирмоқда. Замонавий маҳаллий меҳмонхона саноати ўз йўлида пайдо бўладиган тўсиқларни енгиб ўтишда катта қийинчиликларга дуч келмоқда. Жумладан, меҳмонхона саноати инфратузилманинг элементи, шаҳар ичидаги ижтимоий маконни, маданий-маиший объектларни, ишлаб чиқаришни тартибга солиш кўрсаткичлари меҳмонхона бизнесининг ривожланишидаги асосий тўсиқлар ҳисобланади.

Меҳмонхона индустриясининг асосий хусусияти мижозлар билан муносабатларни яратиш орқали ўз аҳамиятини кенгайтириш бўлиб, унда меҳмонхонанинг функционал сифатлари белгилаб қўйилади. Бу одамларнинг барқарор ижтимоий ва маданий кайфиятини кўпайтириш субъектлари ва объектлари билан хизмат кўрсатиш тузилмаларини ривожлантиришда ифодаланади. Меҳмонхона индустриясининг субъекти - хизмат кўрсатишга йўналтирилган тузилмаларни амалга ошириш билан шуғулланадиган профессионал ташкилотчи. Меҳмонхона объекти - меҳмонхона хонасида вақтинчалик турар жой билан ташриф буюрувчи. Меҳмонхона индустрияси субъектлари ўз ҳаракатларининг хизмат кўрсатиш хусусиятидан фойдаланиб, одамларни вақтинча жойлаштиришни чарчокни енгишнинг ишончли, самарали чорасига айлантирадилар.

Ўртача ва юқори даражадаги қулайликка эга ўрта ва йирик туристик мажмуаларнинг (туристик меҳмонхоналар, тўлиқ хизмат кўрсатадиган меҳмонхоналар ва бошқалар) фаолияти учун қуйидаги хизматлар ва қулайликлар характерлидир:

- умумий овқатланиш хизматлари (бар, ресторан, кафе, буфет, пиво бар);
- дўконлар (эсдалик совғалари (сувенирлар), озик-овқат маҳсулотлари);
- кўнгилочар инфратузилма (дискотека, казино, тунги клуб, билиард хонаси);
- экскурсия хизмати, гид-таржимон хизматлари;
- театрларга, циркларга, концертларга ва ҳоказоларга чипталар сотишни ташкил этиш;
- транспорт хизматлари (барча транспорт турлари учун чипталарни брон қилиш, меҳмонларнинг илтимосига биноан транспорт воситаларига буюртма бериш, такси чақириш, автомобил ижараси);
- гулларни сотиб олиш ва етказиб бериш;
- отриткалар ва бошқа босма маҳсулотларни сотиш;
- маиший хизматлар (поябзалларни таъмирлаш ва тозалаш; кийимни таъмирлаш ва дазмоллаш; кимёвий тозалаш ва кир ювиш хизматлари; нарсалар ва қимматбаҳо буюмларни сақлаш; юкларни тушириш, юклаш ва хонага етказиб бериш; маданий ва маиший буюмлар - телевизорлар, идиш-товоқлар, спорт анжомлари ижараси ва бошқалар; соатлар, маиший

техника, радиотехника воситаларини таъмирлаш; сартарошхона хизматлари, маникюр ва массаж хоналари ва бошқа маиший хизматлар);

гўзаллик салони хизматлари;

сауна, ҳаммом, сузиш ҳавзалари, спорт зали;

мажлис заллари, конференция залларини ижарага бериш;

бизнес маркази хизматлари;

бошқа хизматлар.

Меҳмонхоналарда кўрсатилаётган хизмат турларини бир неча тоифаларга бўлган ҳолда ўрганиш мақсадга мувофиқ.

1. Амалга ошириш вақтига қараб:

Сотишдан олдин хизмат кўрсатиш маҳсулотни потенциал ва ҳақиқий харидорга тақдим этиш учун тайёрлаш билан боғлиқ. Сотишдан олдинги хизмат ҳар доим бепул. У 6 та асосий элементни ўз ичига олади:

экспертиза;

сақлаш;

зарур техник ҳужжатларни, кўрсатмаларни ва бошқаларни тўлдириш. Техник ҳужжатлар харидор мамлакати тилида чоп этилиши керак ва агар мамлакатда турли тилларда сўзлашадиган аҳолининг катта гуруҳлари бўлса, ҳужжатларни айниқса улар учун нашр қилиш мақсадга мувофиқдир;

сотишдан олдин текшириш;

намойиш қилиш;

сақлаш ва истеъмолчига топшириш.

Сотишдан кейинги хизмат соф расмий асосда кафолатли ва кафолатдан кейинги хизматларга бўлинади: «бепул» (биринчи ҳолатда) ва «пуллик» (иккинчи ҳолатда). Бу ерда расмийатчилик шундан иборатки, кафолат муддати давомида иш, эҳтиёт қисмлар ва материалларнинг нархи сотиш нархига киритилган бўлади.

Иш мазмуни бўйича:

Товарнинг ишлаши, ишончлилиги ва белгиланган параметрларини сақлаш билан боғлиқ барча хизматларни ўз ичига олган қаттиқ хизмат;

Индивидуаллаштириш билан боғлиқ интеллектуал хизматларнинг бутун мажмуасини ўз ичига олган юмшоқ хизмат, яъни маълум бир истеъмолчи учун рақобатбардош иш муҳотида маҳсулотнинг янада самарали ишлаши билан боғлиқ бўлади.

1. Хизматлар йўналиши бўйича:

Тўғридан-тўғри хизмат кўрсатишнинг мақсадли қиймати тўғридан-тўғри савдо битими предмети томонидан олдиндан белгилаб қўйилган ва моддий маҳсулот ва фойдаланувчига қаратилган хизматларни бирлаштиради;

Билвосита хизмат кўрсатиш одатда савдо битими объектига эмас, балки узоқ муддатли ўзаро манфаатли ҳамкорликни таъминлайдиган қулай шарт-шароитларни яратишга қаратилган.

1-расм. Хизмат кўрсатиш турлари*

*расм муаллиф ишланмаси

2. Истеъмолчиларга мослашиш даражаси бўйича:

Стандартлаштирилган хизмат мижозларга тез-тез керак бўладиган хизматлар тўпламини ўз ичига олади;

Индивидуаллаштирилган хизмат ҳар доим ўзига хосдир. Индивидуаллаштирилган хизматлар пакетига киритилган хизматлар мижозларнинг ўзига хос эҳтиёжларига мослаштирилган [3].

5. Масштабига кўра хизматлар эса маҳаллий, минтақавий, миллий ва халқаро тоифаларга бўлинади.

Меҳмонхонани мезон сифатида аниқлаб бўлмайди, аммо меҳмонларнинг қониқишини сифатли баҳолаш жуда мумкин. У куйидаги омиллардан иборат:

меҳмонхонанинг моддий-техник базасининг ҳолати - бу омил жиҳозлар, жойлашув ва жиҳозлар билан боғлиқ бўлган ҳамма нарсани бирлаштиради: хоналарнинг тартиби ва беазаги, хоналарда зарур маиший техника мавжудлиги, мебелнинг қулайлиги, тўқимачилик сифати ва бошқалар;

хизмат ҳақида умумий таассурот - хонани тозалаш частотаси ва сифати, рўйхатдан ўтиш ва чиқиш қулайлиги, тўлов усуллари ва бошқалар,

ходимларнинг профессионалиги ва малакаси - хизмат кўрсатиш тезлиги, хушмуомалалик, ёрдам беришга тайёрлик, мулоқот қилиш маданияти даражаси.

Замонавий меҳмонхона корхоналарида энг муҳим омил - бу хизмат сифатини бошқариш бўлиб, у сифат стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, ходимларни ўқитиш, меҳмонхонанинг барча нуансларида хизмат кўрсатишни назорат қилиш, созлаш ва яхши-лашни таъминлайди.

Хизмат сифатини ошириш куйидаги омилларга асосланади:

меҳмонларнинг даъволарини олдини олиш учун хизматдаги «заиф томонлар» тўғрисида билим ва уларни олдиндан ўрганиш;

мижозлар эҳтиёжини қондириш;

ходимларни тўғри рағбатлантириш;

корхона бошқаруви самарадорлигини ошириш;

ички ва ташқи носозликлар сонини камайтириш: меҳмонхона ҳақида салбий фикр, тақдим этилаётган хизматлар сифатига ишончсизлик, бахтсиз ҳодисаларни бартараф этиш ва бошқалар.

Мижозларнинг эҳтиёжларини кўриш ва тушуниш қобилияти муваффақиятнинг энг муҳим таркибий қисмидир. Мижозларнинг содиқлигини ошириш машаққатли ва қийин вазифадир, аммо уни муваффақиятли ҳал қилиш бизнеснинг даромадлилигининг калитига айланади.

Меҳмонхона бизнеси бугунги кунда бутунлай мижозлар эҳтиёжини қондиришга қаратилган ва мижозлар кутганидан ошиб кетишга интилади. Ушбу мақсадга эришиш учун ташкилот фаолиятини доимий равишда такомиллаштириш, умумий бизнес муаммоларини ҳал қилишда ходимларни жалб қилиш, маълумотларни таҳлил қилиш ва фактлар асосида қарорлар қабул қилиш ёрдам беради [4].

Бугунги кунда замонавий ва сифатли хизмат фақат мижознинг эҳтиёжлари ва талабларини аниқ тушуниш, унинг кутганларини қондириш шарти билан мумкин. Замонавий технологиялар меҳмонни тушунишга ёрдам беради ва шу билан бирга ходимларнинг ишини соддалаштиради. Онлайн хизматларни тақдим этиш мижоз ва ходимлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни янада самарали ва қулай қилиш имконини беради ва барча муаммоларни имкон қадар тезроқ ҳал қилиш имконини беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Филип Котлер, Джон Боуэн, Джеймс Мейкенз. Маркетинг. Гостеприимство. Туризм// https://tourlib.net/books_tourism/kotler_tourism_01.htm

2. Щелконогов А.В. Роль и место гостиничной индустрии в структуре туризма // Актуальные вопросы экономических наук. 2010. №15-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-i-mesto-gostinichnoy-industrii-v-strukture-turizma> (дата обращения: 23.11.2021).

3. Ливанов В.В. Влияние социально-экономических факторов на развитие гостиничной индустрии в Российской Федерации//диссер. кан.геог.наук.//М:-2010.

4. Как повысить качество обслуживания в гостиничном бизнесе// <https://checkoffice.ru/blog/vozmozhnosti/1357/>

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ЖОРИЙ ЭТИШДА БЎЙИЧА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА ТАҲЛИЛИ

Шыхыев Рахим Мухамметович

Бердақ номидаги Қорақалпоқ
давлат университети

Telefon +99897-359-21-41

e-mail: raximm82@mail.ru

Аннотация: Мазкур тадқиқот ишида қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш соҳанинг унумдорлигини ошириш, иқтисодий самарадорлик ва бозор имкониятлари, ресурслардан оптимал фойдаланишда рақамли иқтисодиётни жорий этишда хорижий мамлакатларнинг тажрибасининг чуқур таҳлил қилингани юритилади.

Калит сўзлар: АКТ, ахборот тизимлари, рақамли иқтисодиёт, ахборот технологиялари, иқтисодиётда ахборот технологиялари.

Бошқа иқтисодий тармоқлар сингари, қишлоқ хўжалиги ҳам рақамли ривожланишдан кўпроқ таъсирланмоқда. Қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш рақамли технологияларнинг рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш зарурлигини кўрсатмоқда. Янги технологияларнинг афзалликларидан фойдаланиш учун рақамли кўникмалар тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Шу билан бирга, қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётганларнинг малакасини ошириш ҳам зарур.

Қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш соҳани унумдорлигини ошириш, иқтисодий самарадорлик ва бозор имкониятлари, ресурслардан оптимал фойдаланиш ва иқлим ўзгаришига мослашиш орқали экологик манфаатлар, шунингдек, ижтимоий ва маданий манфаатлар орқали иқтисодий фойда келтириш салоҳиятига эга. Рақамлаштириш сўнгги йигирма йил ичида жуда катта суръатлар билан ривожланмоқда ва у одамлар, истеъмолчилар ва бизнеснинг ўзини тутиш, ишлаш ва глобал миқёсда мулоқот қилиш усуллариини ўзгартириб юборди. Бу ҳолат ахборот-коммуникация технологияларининг пайдо бўлиши билан боғлиқ.

Рақамли технологиялар кўпинча қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ жойларида барқарор келажакни таъминлаш имконияти сифатида қаралади. Рақамлилаштириш битта корхона ёки ташкилот даражасидан ташқарига чиқади, хўжалик ичидаги ва ташқарисидаги маълумотлар ва бошқарув вазифаларини боғлайди, улар контекст ва вазиятдан хабардорлик асосида яхшиланади ва реал вақт воқеалари билан бошланади. Қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш озик-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришни ривожланишида ва кимёвий моддаларни қисқартириш орқали ҳосилдорликни ва экологик барқарорликни оширишга хизмат қилади. Рақамли қишлоқ хўжалиги технологияларини қабул қилиш озик-овқат йўқотилиши ва исрофгарчиликнинг олдини олиш билан бирга қишлоқ хўжалиги ходимларини вақтини тежайди. Қишлоқ хўжалиги ахборот технологияларини қўллаш муҳандислиги жорий этилиши билан қишлоқ хўжалиги ахборот технологиялари қамрови тобора кенгайиб бормоқда. Бу қишлоқ хўжалигини бошқаришда муҳим рол ўйнайди ва қишлоқ хўжалигининг илмий, оқилона, самарали ва тартибли яхши бошқарув йўналишига тез ривожланишига ёрдам беради. Рақамли технологиялардан фойдаланиш бу бевосита ахборот-коммуникация товарлари ва хизматларини ишлаб чиқарадиган фаолиятни ўз ичига олади. Булар маҳсулдорликнинг ўсишига ва демак, ЯИМнинг ўсишига бевосита ҳисса қўшади. Рақамли технологияларга инвестициялар капитал қўйилма бўлиб, иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида меҳнат унумдорлигини оширишга олиб келади. Ва ниҳоят, рақамлаштириш ўқитиш, таълим ва соғлиқни сақлашни яхшилаш орқали олинган инсон капиталини ривожлантириш орқали иқтисодий ўсишга ёрдам беради. Умуман олганда, рақамли технологиялардан фойдаланиш ўсишга таъсир қиладиган каналлардан бири бу АКТ электрон тижорат ва онлайн бизнес орқали транзаксия усуллариини қайта шакллантириш, банк операцияларида мослашувчанликни осонлаштириш ва натижада самарадорликни оширишга ёрдам беради.

Ўзбекистонда қишлоқ хўжалиги соҳасида катта ўзгаришлар рўй бераётган, қишлоқ хўжалиги соҳаси вакиллари учун қулай шарт-шароитлар яратилаётган шароитда илгор хорижий давлатларнинг аграр секторда қўлланилаётган инновацияларни ўрганиш ва амалиётга жорий этиш бу соҳадаги ислохотларнинг самарадорлигини максимал даражада

ошириши мумкин. Қуйида бу борада Голландия тажрибаси келтириб ўтамиз.

Голландия иқтисодиёти экспортга йўналтирилган ҳисобланади. Мамлакатда ишлаб чиқарилган барча қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари асосан ташқи бозорларга экспорт қилинади. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари мамлакат экспортининг 24% ташкил қилади. 2017 йилда Голландиянинг қишлоқ хўжалиги экспорти рекорд даражадаги 91,7 миллиард эврога етган.

Мамлакатнинг қишлоқ хўжалиги юқори даражада механизациялаштирилган ва ерларнинг ҳосилдорлиги юқори бўлиб ҳисобланади. Айнан замонавий инновацион технологиялар Нидерландияга озиқ-овқат маҳсулотлари экспорти бўйича дунёда АҚШдан кейин иккинчи ўринни эгаллашга имкон берди[3].

Голландия ҳукуматининг “ресурсларни икки баробар кам сарфлаб икки баробар кўп маҳсулот етиштириш” тамойилига асосланган қишлоқ хўжалигини ривожлантириш дастури, шунингдек қишлоқ хўжалигида GPS технологияси ва дронларни қўллаш тўғрисида самарали натижаларга эришилди. Мамлакат қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари жаҳон экспортининг 7,5% ташкил этади. Голландия озиқ-овқат маҳсулотлари экспорти бўйича Хитойдан кейин иккинчи, мева экспорти бўйича АҚШ, Испания ва Чилидан кейин тўртинчи ўринни эгаллайди[4].

Шунингдек америкалик фермерлар ўртасида ўтказилган сўров натижаларига уларнинг 80% қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда GPS навигация тизимидан фойдаланишини кўрсатди.

АКТга кўпроқ инвестициялар киритилиши керак, чунки бу рақамли тафавут муаммосини ҳал қилиш учун истеъмолчиларнинг кенг полосали тармоққа бўлган талабини рағбатлантиради. Интернет инфратузилмасидан кенг фойдаланиш корхоналарга турли имкониятлардан фойдаланиш имконини беради. Маълумки рақамлаштириш капитал ва меҳнат унумдорлигини ошириш, транзаксия харажатларини пасайтириш ва жаҳон бозорларига чиқишни осонлаштириш орқали иқтисодий ўсишнинг етакчи омили ҳисобланди. Рақамлаштириш янги маълумотлар ва интеграциялашган таҳлилларни ишлаб чиқаришни ифодалайди, бу эса ўзаро боғлиқлигини мустаҳкамлайди ва янги натижага йўналтирилган имкониятлар яратади. Рақамли иқтисодиёт даврида инновациялар ҳар қачонгидан ҳам муҳимроқ. Инновациялар нафақат технологияга, балки қишлоқ хўжалигига, ташкилотларга, бошқарув усуллари ва бизнес моделларига ҳам тегишли бўлиши керак. Интернет платформалари ва хизматлари ҳамда ИТ оламидаги инновациялар рақамли иқтисодиётнинг келажакдаги ривожланишининг калитига айланди. Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ва озиқ овқат хавфсизлиги таъминлаш жараёнларини амалга ошириш учун энг аввало инфратузилмани ва бизнес моделларини такомиллаштиришга, янги технология экотизимларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, молиялаштириш ва лицензиялаш тартиб таомилларини янада соддалаштириш керак.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати

1. X.U.Haoyue, G.U.O.Donghai, L.U.Junhai, et al. SWOT analysis on the development of modern ecological land-scape agriculture: a case study of Baiquan ecological park. Asian Agricultural Research (English Edition), 08 (8) (2016), pp. 18-20
2. M.Antikainen, T.Uusitalo, P.Kivikytö-Reponen. Digitalisation as an enabler of circular economy. Procedia CIRP, 73 (2018), pp. 45-49
3. Ana Rosa Gonzalez-Martinez, Roel Jongeneel, Hans KrosJan, Peter Lesschen, Marionde Vries, Joan Reijns, David Verhoog. Aligning agricultural production and environmental regulation: An integrated assessment of the Netherlands. Land Use Policy 105 (2021) 105388.
4. Amin Ghobadpour, Loïc Boulon, Hossein Mousazadeh, Ahmad Sharifi Malvajerdi, Shahin Rafiee. State of the art of autonomous agricultural off-road vehicles driven by renewable energy systems. nergy Procedia 00 (2017) 000–00.

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 34-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

(9-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.11.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000
